

## ПРАКТИЧНА ЛЕКЦИЈА

## Pjesëzat dhe pasthirrmat

Категорија на лекцијата: Mësimet e gjuhës shqipe

Dy pjesë të pandryshueshme të ligjëratës: pjesëzat që nuancojnë kuptimin e fjalisë dhe pasthirrmat që shprehin ndjenja.

## Pjesëzat dhe pasthirrmat

**Pjesëzat** dhe **pasthirrmat** janë pjesë të pandryshueshme të ligjëratës. Ato nuk emërtojnë as qenie, as veprime: pjesëzat *nuancojnë* kuptimin e fjalisë, kurse pasthirrmat *shprehin* drejtpërdrejt një ndjenjë.

## Llojet e pjesëzave

| Lloji       | Pjesëzat                             | Shembull                                |
|-------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|
| Mohuese     | nuk, s', mos, as                     | <b>Nuk</b> erdhi. <b>Mos</b> fol!       |
| Pohuese     | po, patjetër, sigurisht, vërtet      | <b>Po</b> , sigurisht.                  |
| Pyetëse     | a, vallë, ndoshta                    | <b>A</b> vjen nesër?                    |
| Foljore     | të, do, le, po, u                    | <b>Do të</b> vij. <b>Le të</b> shkojmë. |
| Dëftuese    | ja, qe                               | <b>Ja</b> ku është libri!               |
| Përforcuese | edhe, madje, sidomos, pikërisht, veç | <b>Madje</b> erdhi para kohe.           |
| Kufizuese   | vetëm, thjesht, gati                 | <b>Vetëm</b> ti e di.                   |

## Pjesëzat foljore — më të rëndësishmet

- të** — shenja e lidhore: *duhet të shkoj*.
- do** — shenja e së ardhmes dhe e kushtores: **do të vij**, **do të vija**.
- po** — veprim në rrjedhë e sipër: **po lexoj**; edhe kusht: **po të vish**.
- u** — shenja e joveprores në të shkuarën: **u lava**, **u kthye**.
- le** — urdhër i zbutur: **Le të** fillojmë!

## Pasthirrmat

| Ndjenja            | Pasthirrmat             | Shembull                |
|--------------------|-------------------------|-------------------------|
| Gëzim, habi        | oh, ah, uau, o          | <b>Oh</b> , sa bukur!   |
| Dhimbje, keqardhje | ah, uf, medet, mjerisht | <b>Uf</b> , sa u lodha! |

| Ndjenja                      | Pasthirrat        | Shembull                    |
|------------------------------|-------------------|-----------------------------|
| Thirrje, tërheqje vëmendjeje | hej, o, more, moj | <b>Hej</b> , prit një çast! |
| Neveri, mospranim            | ëh, pf            | <b>Ëh</b> , s'më pëlqen.    |
| Tinguj natyre                | bum, tak, cak     | <b>Bum!</b> ra dera.        |

Pasthirrat **nuk kryejnë funksion gjymtyre** në fjali: ato qëndrojnë të veçuara, zakonisht me presje ose me pikëçuditje.

## Nuancat që sjellin pjesëzat

Krahaso të njëjtën fjali me pjesëza të ndryshme:

- **Arta erdhi.** — pohim i thjeshtë.
- **Edhe Arta erdhi.** — përveç të tjerëve.
- **Vetëm Arta erdhi.** — askush tjetër.
- **Madje Arta erdhi.** — çuditërisht, kundër pritjeve.
- **Pikërisht Arta erdhi.** — pikërisht ajo dhe askush tjetër.

## Fjalët sinjalizuese

Nëse fjala nuk ndryshon formë, nuk përgjigjet asnjë pyetjeje gjymtyre dhe mund të hiqet pa e prishur strukturën e fjalisë — por duke ndryshuar ngjyrimin — atëherë është pjesëz. Nëse është e veçuar me pikëçuditje dhe shpreh ndjenjë, është pasthirrmë.

## Gabimet e zakonshme

| Gabim                | Saktë                   | Pse                              |
|----------------------|-------------------------|----------------------------------|
| <i>Nuk fol!</i>      | <b>Mos fol!</b>         | urdhërorja mohohet me <i>mos</i> |
| <i>Do vij nesër.</i> | <b>Do të vij nesër.</b> | pjesëza të nuk hiqet në standard |
| <i>s të kam parë</i> | <b>s'të kam parë</b>    | s' shkruhet me apostrof          |
| <i>Oh sa bukur!</i>  | <b>Oh, sa bukur!</b>    | pasthirrma veçohet me presje     |

## Provo vetë

- \_\_\_ fol kaq shpejt! (*Mos*)
- \_\_\_ të shkojmë në park. (*Le*)
- \_\_\_ vjen nesër? (*A*)
- Cila është pasthirrma: *oh, vetëm, nuk, do?* (*oh*)

## Burime dhe referencia

- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.